

**İNGİLİS KLASSİKLƏRİNİN ƏSƏRLƏRİ AZƏRBAYCAN
TƏDQIQATÇILARININ ELMİ-NƏZƏRİ FİKRİNDƏ**

Dissertant Zeynalova Türkan Ənvər qızı

Gəncə Dövlət Universiteti

turkanzeynalova1985@gmail.com

Xülasə: Dünya korifeylərindən sayılan Vilyam Şekspirin ədəbi irsinin dilimizə çevrilməsi ingilis ədəbi əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə rəvac verdi. Bu əlaqələr ingilis və Azərbaycan mədəniyyətinin əlaqəsindən və dostluğundan qüvvət alırdı. Cəmiyyət inkişaf etdikcə tərcümə əsərlərinin də sahəsi genişləndi. Sənətkarlar təkcə Şekspirin əsərləri ilə qapanıb qalmadılar. Onlar bir çox şair və yazıçıların, o cümlədən Robert Berns, Corc Qordon Bayron, Persi Bişi Şelli, Valter Skott, Çarlz Dikkins, Cek London, Virciniya Vulf, Qrem Qrin, Ceyms Oldric əsərlərinə olan maraq idi. Bu tərcümə əsərləri xalqları və mədəniyyətləri, ədəbiyyatları birləşdirib zənginləşdirməkdən başqa, böyük bir aktyor nəslinin yaranmasına səbəb oldu.

Məqalədə Şekspir yaradıcılığına müraciət edən iki görkəmli alim-tədqiqatçının adı çəkilir. Mirzə İbrahimbəyov dahi dramaturqun “Kral Lir” əsərini, görkəmli alim Əkbər Ağayev “Vindzorun qadınları komediyasını dilimizə tərcümə etmişdir.

Məqalədə dahi dramaturqun “Madrigal” şeirinin üç müxtəlif tərcüməsi təqdim olunmuşdur. Görkəmli alim və tərcüməçilərdən Ənvər Rza, Leyli Əliyeva və tədqiqatçı alim Rasim Nəbioğlunun tərcüməsi məqalədə müqayisə olunaraq dəyərləndirilmişdir.

Azərbaycan mütərcimlərini ingilisdilli ədəbiyyatda maraqlandıran böyük ingilis romantik şairi Bayronun, xüsusilə də onun “Şərq poemaları” olmuşdur. Burada Bayron dünyasına dərinlən nüfuz edən, onun yaradıcılığının gözəl tədqiqatçısı, alim-tərcüməçi İsmixan Rəhimovun fikirlərindən danışılır. Eyni zamanda istedadlı alim və şair Ənvər Rzanın Corc Bayrondan etdiyi tərcüməsinə diqqət yetirilir.

Adı çəkilən məqalədə Azərbaycan ədəbiyyatçılarının roman janrının banisi kimi tanınan Volter Skottun yaradıcılığına olan maraqlardan da bəhs edilir.

Açar sözlər: korifey, faciə, tərcümə, dünya ədəbiyyatı, dram əsərləri, şeir, tədqiqatçı

Key words: luminary, tragedy, translation, world literature, dramatic works, poetry, researcher

Ключевые слова: корифей, трагедия, перевод, мировая литература, драматические произведения, поэзия, исследователь.

Dünya korifeylərindən sayılan Vilyam Şekspirin ədəbi irsinin dilimizə çevrilməsi ingilis ədəbi əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə rəvac verdi. Bu əlaqələr ingilis və Azərbaycan mədəniyyətinin əlaqəsindən və dostluğundan qüvvət alırdı. Cəmiyyət inkişaf etdikcə tərcümə əsərlərinin də sahəsi genişləndi. Sənətkarlar təkcə Şekspirin əsərləri ilə qapanıb qalmadılar. Onlar bir çox şair və yazıçıların, o cümlədən Robert Berns, Corc Qordon Bayron, Persi Bişi Şelli, Valter Skott, Çarlz Dikkins, Cek London, Virciniya Vulf, Qrem Qrin, Ceyms Oldric əsərlərinə olan maraq idi. Bu tərcümə əsərləri xalqları və mədəniyyətləri, ədəbiyyatları birləşdirib zənginləşdirməkdən başqa, böyük bir aktyor nəslinin yaranmasına səbəb oldu. Vilyam Şekspirin “Kral Lir” faciəsini tərcümə edən Mirzə İbrahimovun bu tərcüməsi ilk dəfə Sidqi Ruhullanın, sonra isə böyük aktyor Ələsgər Ələkbərovun ifasında tamaşaya qoyulmuşdur. “Kral Lir” əsərinin səhnə həyatının uğurlu olmasının səbəblərdən biri də aktyorların ifası olmuşdur. Bu aktyorlar dramaturqun o biri əsərlərində də öz məharətlərini yüksək səviyyədə göstərmişlər. Teatrşünas Cəfər Cəfərov yazırdı: “Şekspir əsərlərinin Azərbaycan səhnəsində tamaşaya qoyulması həmişə böyük bir hadisəyə çevrilmiş, milli səhnə sənətinin yüksəlişində çox səmərəli rol oynamışdır. Şekspirin odlu, atəşli, dinamik sənəti

DOI:10.30546/gdu.2023.300-306

Azərbaycan teatrının milli ənənələrinə, onun ehtiraslı və temperamentli aktyor sənətinə çox yaxın olduğundan, tamaşaçılar tərəfindən böyük hərarətlə qarşılanmışdır” [2, s.59]. Həqiqətən də böyük sənətkarın dramları Azərbaycan səhnəsinə həmişə gözəllik vermişdir. O, sanki xalqımıza məxsus bir yazar olmuşdur.

Şekspirin dram əsərləri doğma dilimizə tərcümə edildiyi kimi, lirik əsərləri də dilimizə tərcümə edilərək işıq üzü görmüşdür. Bu baxımdan Şekspir sənətinin incəliyini əks edən “Madrigal” (“Nəğmə”) şeirinin üç müxtəlif tərcüməsini təqdim etməyi məqsədəuyğun hesab edirik. Hər bir tərcüməçi şeirin orijinala yaxın olması üçün onun əsas qayəsini saxlamağa çalışmışdır. Şekspir şeirinin orijinalına baxaq:

*Crabbed age and youth, cannot live together;
Youth is full of pleasure, age is full of care;
Youth like summer morn, age like winter weather:
Youth like summer brave, age like winter bare.
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lame;
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, age is tame,
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee;
Oh! My Love, my Love is young [7, p.9].*

Şairin poetik ifadə vasitəsi olan təkrirdən istifadə etməklə yaratdığı anafora şeirə daha bir gözəllik, əzəmət verir. İlk öncə istedadlı mütərcim, alim, şair Ənvər Rzanın tərcüməsini təqdim edirik:

*Qocalıqla cavanlıq bir yerdə tutmaz qərar,
Gənclik – ləzzət, ehtiras, qocalıq qayğı umar,
Gənclik – xoş yay səhəri, qocalıq-qış nəsimi,
Gənclik bahar kimidir, qocalıq xəzan kimi.
Gənclik iş, zəhmət gücdür, qocalıq dözümsüzdür.
Gənclik cəlddir çevikdir, qocalıq şikəst, müdhiş
Gənclik coşqun dənizdir, qocalıq zəif, gücsüz,
Gənclik dəliqanlıdır, qocalıq əhlilənmiş.
Qocalıq sənə nifrət! Gənclik mən sənə fəqət
Qarşında diz çökürəm, sənə eşqim ümmandır,
Mənim məhəbbətim də hər vaxt gənclərdir, cavanlardır.*

Şekspirin eyniadlı şeirini 2002-ci ildə alim-tərcüməçi Leyli Əliyeva da tərcümə etmişdir. Tərcüməçi ilk növbədə şeirin ritmini, intonasiasını və məzmununu saxlamağa çalışmışdır:

*Qocalıqla gənclik yaşamaz birgə;
Gənclik bir günəşdir, qocalıq kölgə;
Gənclik yay səhəri, qocalıq çiskin;
Gənclik cəngavərdir, qocalıq miskin,
Gənclik həyat eşqi, qocalıq sönük;
Gənclik coşub-daşır, qocalıq bükük.
Gənclik oddur, yanır, qocalıq solğun,
Gənclik dəliqanlı, qocalıq yorğun.
Qocalıq yamansan, gəncliyə heyran;
Mənim Məhəbbətim, Eşqim də cavan [4, s.244].*

Bu şeir 2013-cü ildə tədqiqatçı-alim Rasim Nəbioğlu tərəfindən də tərcümə edilmişdir. Şeirin tərcüməsinə nəzər salaq:

Qartımış qocalıqla gənclik birgə yaşamaz!
Gənclik – əyləncə dolu, heç vaxt ləzzətsiz aşmaz.
Qocalıq – tamam qayğı, istər özünə sayğı.
Gənclik – yayda xoş səhər, qocalıq – qış sazağı.
Gənclik qurd ürəkli, qocalıqsa ağciyər.
Gənclik necə dözümlü, qocalıq uçuntulu.
Gənclik – yüyürək bir yəhər, qocalıq – axsaq yabı,
Gənclik – qaynar su qabı, qocalıqsa – boş tuluq,
Gənclik – sərbəst, xam, şuluq, qocalıq – bir əl quşu.
Qocalıq! Sən bir zəhər! Gənclik – sən ömrə bəhər!
Ey ülvi məhəbbətim! Sənsən bahar nemətim [6, s.128].

Hər üç tərcümədə Azərbaycan dilinin zənginliyi və möhtəşəmliyi görünür. Müəlliflər şeirin orijinalına yaxın söz və ifadələrdən istifadə etməklə, şairin şeirinə hopan ruhunu qoruyub saxlamağa çalışmışlar. Bununla da hər üç tərcümə gələcəkdə müqayisə üçün material verir.

Azərbaycan mütərcimlərini ingilisdilli ədəbiyyatda maraqlandıran böyük ingilis romantik şairi Bayronun, xüsusilə də onun “Şərq poemaları” olmuşdur.

Qeyd edək ki, bu mövzu digər qərb ədiblərinin, şair və yazıçıların həmişə diqqət mərkəzində olmuşdur, lakin bütün bu yazıçı və şairlərdən ingilis ədəbiyyatının ən parlaq nümayəndəsi olan Corc Qordon Bayron (1788-1824) Şərq dünyasını Avropaya tanımaq baxımından fərqli bir mövqe tutur. İngilis ədəbiyyatı klassiklərinin yaradıcılığını gözəl bilən Bayron, eyni zamanda müxtəlif millətlərin xalq yaradıcılığını mənimsəyən və yaradıcılığında bunları əsas mövzuya çevirən ən istedadlı şairdir. Öz dövründə üsyankar, haqq-ədalət carçısı olan Bayron ingilis ədəbiyyatında mübariz bir şair kimi tanınır. Yaradıcılığında ən mühüm yer tutan əsərləri içərisində, xüsusilə “Şərq poemaları” mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Onun istər “Gavur”, “Korsar”, “Lara”, “Korinfin mühasirəsi”, “Parizina”, “Abidos gəlini” poemaları dünya ədəbiyyatı xəzinəsini zənginləşdirən əsərlərdəndir. “Şərq poemaları”nın ən dəyərli cəhətlərindən biri şairin bu əsərlərinin qəhrəmanlarında döyüş ruhunun, mübarizlik əzminin yüksək olması, cəsarətin təbliğ edilməsidir. Onun baş qəhrəmanları dövrün ictimai quruluşuna, mövcud əsarətə boyun əyməyən mübariz, əzəmətli xarakterə malik, döyüşlərə atılan mərd, qürurlu qəhəmanlardır. Bayron “Şərq poemaları” ilə ingilis şeir formasını dil və yeni üslubla zənginləşdirmişdir. Böyük şair bu möhtəşəm sənət əsərlərini yazmazdan öncə Yaxın Şərq dünyasına səyahət etmiş, bu ölkələrin xalqlarının tarixini, mədəniyyətini, adət-ənənələrini və eyni zamanda dillərini öyrənməyə böyük sevgi göstərmiş, Şərq klassiklərinin əsərləri ilə yaxından tanış olmuşdur.

Bayron dünyasına dərinlən nüfuz edən, onun yaradıcılığının gözəl tədqiqatçısı, alim-tərcüməçi İsmixan Rəhimov şairin “Şərq poemaları”nın yazılma səbəbindən danışarkən yazır: “*Bayronun Yaxın Şərq xalqlarının adət və ənənəsi ilə tanışlığı iki vasitə ilə olmuşdur. Bunlardan birincisi Şərq haqqında yazılmış tarixi kitablar və Şərq klassiklərinin ingilis dilinə tərcümə edilmiş əsərləri, ikincisi isə Şərqə səyahət zamanı Şərq xalqlarının adət və ənənələrini öyrənmək məqsədilə yunanların, türklərin, italyanların, eləcə də ingilislərin evlərində qalmasıdır*” [1, s.7-8].

Bütün bunlar göstərir ki, böyük şairin Şərqə məhəbbəti onun ruhuna, canına sirayət etmiş və təsadüfi deyildir ki, ingilis poeziyasının ən görkəmli şairi sayılan Bayronun əsərləri günümüzədək bütün dünya xalqlarının dillərinə tərcümə edilir və tədqiq olunur.

XX əsrin 30-40-cı illərində Şərqə olan marağın sayəsində orijinal tərcümələrə meyil artmağa başlamışdır. Tərcüməçilər ingilis klassiklərindən etdikləri tərcümələrdə onların Şərq xalqlarına münasibətini daha dərinlən öyrənib dərk etməyə başladılar. Corc Qordon

DOI:10.30546/gdu.2023.300-306

Bayronun “Şərq poemaları” silsiləsindən olan “Gavur”, “Abidos gəlini” və “Korinfin mühasirəsi” kimi hissələri orijinaldan tərcümə olunmağa başladı. Tərcümə sənətində epik əsərlərin (nəsrə yazılanlar) tərcüməsində bir o qədər problemlər olmurdu. Tərcüməçi orijinalda olan fikir və qayəni saxlaya bilirdi. Amma nəzmlə olan epik əsərlərdə bu xüsusiyyətləri saxlamaq çətinlik törədirdi.

Gözəl tərcüməçi, istedadlı alim və şair Ənvər Rzanın Corc Bayrondan etdiyi tərcüməsinə diqqət yetirək:

I saw thee weep – the big bright tear

Came o'er that eye of blue;

And then methought it did appear

A violet dropping dew.

(Byron. I saw Thee Weep)

Tərcüməsi:

Mən səni ağlar gördüm

Göz yaşın gilə-gilə

Göy gözündən ələndi,

Elə bil bənövşənin

Şəbnəmi səpələndi.

Corc Bayronun yaradıcılığını araşdıran görkəmli tərcüməçi və ədəbiyyatşünas İsmixan Rəhimov yazır: “Rusiyada Bayron 130 ildən artıqdır ki, öyrənilməkdədir. Bu müddətdə Bayron dəfələrlə müxtəlif mütərcimlər tərəfindən tərcümə edilmişdir.

Ölkəmizdə Bayron haqqında tədqiqi əsərlər yazılmışdır. Azərbaycanda Bayron Sovet hakimiyyəti qurulandan sonra nəşr edilməyə başlamışdır. Lakin bu vaxta kimi nəşr edilmiş tərcümələrin hamısı rus dilindən edilmişdir. Bu kitabdakı tərcümələrdə isə bilavasitə ingilis dilindən edilmiş hərfi tərcümə əsas götürülmüşdür. Üç mütərcim Bayronu dönə-dönə oxumuş, onun ruhuna girə bilmiş, onu sevmiş, onu yaxından tanımağa səy göstərmişlər. Mütərcimlər tərcümənin əsas qaydalarına riayət etmiş, demək olar ki, buna müvəffəq olmuşlar” [1, s.19].

Azərbaycan ədəbiyyatında tərcümə olunan sənətkarlardan biri də dünya ədəbiyyatında tarixi roman janrının banisi kimi tanınan Volter Skott olmuşdur. Volter Skott yaradıcılıq axtarırlarının səciyyəvi cəhətlərindən biri də odur ki, o, müraciət etdiyi mövzularda həyatın bütün incəliklərini, problem və mətləbləri dolğun, hərtərəfli işıqlandıra bilmişdir. Romanlarında fərdin özəl dünyası, özü və başqaları haqqında arzu və istəkləri bütün təfərrüatı ilə canlandırılmışdır. Volter Skottun həyat kitabına çevrilmiş “Abbat” romanının dünya çapında geniş şöhrət qazanmasının səbəbləri sırasında (ideya-məzmun aktuallığı, sənətkarlıq məziyyətləri, obrazların insani keyfiyyətlərinin daha qabarıq təsvir olunması və s.) birincisini xüsusi vurğulamağa ehtiyac vardır. Romanda XVIII əsrin əvvəllərinə qədərki ingilis həyatı geniş planda, təfəsilatlı şəkildə, koloritli formada təsvirini tapmışdır. Görkəmli yazıçının özü xatirələrində və müxtəlif elmi-publisistik yazılarında xüsusi qeyd etmişdir ki, romanı yazmaqla xalqın milli adət-ənənələrini, psixologiyasını, həyat və düşüncə tərzini qələmə almışdır.

Volter Skott axtarırlar mərhələsində topladığı materiallardan romanın süjet xəttinin və obrazların xarakterinin qanunlarına və məntiqinə uyğun şəkildə məharətlə istifadə etmiş, ilk növbədə, bədii əsərin xəlqi, koloritli, canlı və realist çıxmasına çalışmışdır. Ümumiyyətlə qeyd etmək lazımdır ki, ədib mənsub olduğu xalqın həyat tərzini çox gözəl bilirdi. Qələmə alınan hər bir bədii əsər ya məzmununa, dilinə, adət-ənənələrə davamlı marağına, xalq həyatının, dünyagörüşünün və s. təsvirinə üstünlük verdiyinə, başqa sözlə desək, zahiri və görünən tərəflərinə görə, ya da sənətkarın özündən asılı olmayaraq, mənsub olduğu xalqın

DOI:10.30546/gdu.2023.300-306

onun fikirləri, zövqü, həyata baxışı ilə reallaşan özünəməxsusluqlarının daşıyıcısı kimi, yəni görünməyən tərəfləri ilə milliliyini təsdiqləyir.

Bədii ədəbiyyat və millilik probleminin araşdırılmasına xüsusi tədqiqat əsəri həsr etmiş tədqiqatçı-alim Akif Hüseynov yazır: *“...biz bədii yaradıcılığın milli müəyyənlik kəsb etməsi üçün üç mühüm amili – milli dil, milli bədii ənənələr və milli gerçəkliyi nəzərdən keçirdik. Ancaq burada daha bir mənbəni – müəllifin öz milli psixologiyasını da qeyd etməmək olmaz. Təəssüf ki, bədii yaradıcılığın milli mənsəbliliyinin bu çox vacib və bir sıra hallarda həlledici əhəmiyyət kəsb edən cəhəti bəzi tədqiqatçıların diqqətindən yayınır”* [5, s.214].

Deməli, tədqiqatçının fikrinə görə, problem nəzərdən keçirilərkən bu cəhətlərə – dörd amilə xüsusi diqqət yetirmək lazım gəlir. Təbii ki, çoxtərəfli və çoxqatlı əsər və millilik məsələsini yalnız bunlarla məhdudlaşdırmaq olmaz. Volter Skottun əsərlərinin geniş təhlili göstərir ki, yazıçı həqiqətən dünya ədəbiyyatına ölməz romanlar bəxş edən tarixi romanların banisi sayılır. Azərbaycan dilinə tərcümə olunan əsərlərində yazıçı amerikan həyatının mürəkkəb və keşməkeşli cəhətlərini əksətdirmə baxımından geniş diapazonla malik bir yazar kimi görünür. Dilimizə bəzi əsərləri rus dilindən tərcümə olunan bu sənətkarın əsərlərində tarixilik üstünlük təşkil edir. Onun “Münəccim”, “Qara cırtan”, “Antikvar”, “Pritanlar”, “Abbat”, “Talisman”, “Lord Bayronun ölümü” və s. əsərləri rus dilinə tərcümə olunmuşdur.

Sənətkarın yaradıcılığından bəhs edən tədqiqatçı A.Əliyev yazır: *“Yazıcının yaradıcılığı üçün səciyyəvi olan əsas keyfiyyət-surətin daxili dərunu aləminin hərtərəfli açılması, insanın mənəvi-psixoloji qayəsi ilə təqdim olunması onun əsərlərində özünü daha qabarıq göstərir. Əsərdəki obrazların hər birinin – kiçik və ya böyük, aparıcı və ya epizodik olmasından asılı olmayaraq, xarakterik xüsusiyyətləri vardır. Müəllif hər bir obrazın daxili aləmini, məram və məqsədini üzə çıxarmağa çalışır”* [3, s.170].

Son illərdə ədəbiyyatımızda yeni-yeni tərcümə əsərləri yaranmış, Avropa şair və yazarları haqqında gözəl tədqiqat işləri aparılmış, məqalələr yazılmışdır. Bu tərcümələrin yaranmasında Azərbaycan ədəbiyyatında tərcümə sənətinin inkişafı və təkmilləşməsi istiqamətində yeniliklər yaranmağa başladı. İstər əsrin əvvəllərində, istərsə də əsrin ortalarındakı tərcümə əsərləri ilə əsrin sonlarında yaranan tərcümələr arasında çox böyük fərqliliklər özünü göstərməkdədir. Əvvəlki tərcümə əsərlərində sənətkarlar məzmun və ideyanı saxlamağa əsas önəm verirdilərsə, son tərcümələrdə onlar da saxlanılmaqla, tərcümədəki milli koloriti qoruyub tərcümənin ruhuna hopdurmağa, əsərdə o sənətkarın özünü dərk etdirməyə çalışırdılar.

Azərbaycan ədəbiyyatında tərcümə əsərlərinə olan marağın artması bu sahədə yeni-yeni tərcüməçilər nəslinin yetişməsinə səbəb oldu. İngilis yazıçısı Vircinya Vulfun, Stən Barstounun əsərlərinin Azərbaycan dilinə tərcüməsi sahəsində gənc tərcüməçi Fərqanə Zülfüqarovanın xidmətləri əvəzsizdir. Onun ingilis dilindən etdiyi tərcümələr “Azərbaycan”, “Xəzər”, “Ulduz”, “Literatura Azərbaycan” jurnallarında çap edilib. Müəllif eyni zamanda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin həyatından bəhs edən “Müasir Azərbaycanın banisi və xilaskarı” kitabını ingilis dilinə tərcümə etmişdir. Bu gün də ingilis klassiklərinin əsərləri dogma dilimizə tərcümə edilir. Bu tərcümələr Qərb və Çərç dünyası arasında olan ədəbi əlaqələrin daha da genişlənməsinə xidmət edir.

Ədəbiyyat

1. Bayron C. Şərq poemaları./Müqəddimə və qeydlər İ. Rəhimovundur. Bakı: Uşaqgənc nəşr, -1959
2. Cəfərov C. Vilyam Şekspir.- Bakı Azərbaycan Dövlət nəşriyyatı, 1964
3. Əliyev.A. Valter Skotun yaradıcılığının ədəbi-bədii səciyyəsi. Bakı – BDU dil və ədəbiyyat elmi-nəzəri jurnal, 2013, № 1 (85).

DOI:10.30546/gdu.2023.300-306

4. Əliyeva L. Vilyam Şekspir. “Nəğmə” (“A Madrigal”) şeirinin tərcüməsi. Elmi nəzəri məqalələr toplusu. –Bakı: AMEA Z.Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutu, Elmi araşdırmalar. I-IV (IV buraxılış). -2002
5. Hüseynov A. Müxtəlifliyin birliyi.-Bakı, Yazıçı, 1984
6. Nəbioğlu R. Dərəzarat /R.Nəbioğlu. –Bakı- Afpoliqraf nəşriyyatı, 2013
7. William Shakespeare. “A Madrigal”. Anthology of verse old and New. Издательство литературы на иностранных языках. Москва, 1947

ПРОИЗВЕДЕНИЯ АНГЛИЙСКИХ КЛАССИКОВ В НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКОМ ВЗГЛЯДЕ АЗЕРБАЙДЖАНСКИХ ИССЛЕДОВАТЕЛЕЙ

Зейналова Туркан Энвер кызы

Резюме

Перевод на наш язык литературного наследия Уильяма Шекспира, считающегося одним из мировых корифеев, способствовал дальнейшему укреплению английских литературных связей. Эти отношения были укреплены связью и дружбой английской и азербайджанской культур. По мере развития общества расширялась и сфера переводных произведений. Художники не ограничивались произведениями Шекспира. Их интересовало творчество многих поэтов и писателей, в том числе Роберта Бернса, Джорджа Гордона Байрона, Перси Биши Шелли, Вальтера Скотта, Чарльза Диккенса, Джека Лондона, Вирджинии Вульф, Грэма Грина, Джеймса Олдриджа. Помимо объединения и обогащения народов и культур, эти переведенные произведения привели к созданию великого поколения актеров.

В статье упоминаются имена двух выдающихся ученых-исследователей, обращавшихся к творчеству Шекспира. Мирза Ибрагимбеков перевел на наш язык пьесу «Король Лир» великого драматурга, видного ученого Акбара Агаева, «Виндзорские женщины».

В статье представлены три разных перевода поэмы великого драматурга «Мадригал». В статье сравниваются и оцениваются переводы выдающихся ученых и переводчиков Анвара Резы, Лейли Алиевой и ученого-исследователя Расима Набиоглу.

Азербайджанские переводчики интересовались англоязычной литературой великого английского поэта-романтика Байрона, особенно его «Восточными поэмами». Здесь обсуждаются взгляды Исмихана Рагимова, крупного исследователя творчества Байрона, ученого-переводчика, глубоко проникшего в мир Байрона. При этом уделяется внимание переводу Джорджа Байрона талантливым ученым и поэтом Анваром Резой.

В упомянутой статье также отмечается интерес азербайджанских писателей к творчеству Вальтера Скотта, известного как основоположник жанра романа.

THE WORKS OF ENGLISH CLASSICS IN THE SCIENTIFIC-THEORETICAL OPINION OF AZERBAIJANI RESEARCHERS

Zeynalova Turkan Anver

Resume

The translation of the literary heritage of William Shakespeare, who is considered one of the world's luminaries, into our language facilitated the further strengthening of English literary relations. These relations were strengthened by the connection and friendship of English and Azerbaijani culture. As the society developed, the field of translated works also expanded. Artists were not limited to Shakespeare's works. They were interested in the works

DOI:10.30546/gdu.2023.300-306

of many poets and writers, including Robert Burns, George Gordon Byron, Percy Bysshe Shelley, Walter Scott, Charles Dickens, Jack London, Virginia Woolf, Graham Greene, James Aldridge. Apart from uniting and enriching peoples and cultures, these translated works led to the creation of a great generation of actors.

The article mentions the names of two prominent scholars-researchers who addressed Shakespeare's work. Mirza Ibrahimbeyov translated the play "King Lear" by the great playwright, Akbar Agayev, a prominent scientist, "The Women of Windsor" comed into our language.

The article presents three different translations of the great playwright's poem "Madrigal". The translation of prominent scientists and translators Anvar Reza, Leyli Aliyeva and research scientist Rasim Nabioglu is compared and evaluated in the article.

Azerbaijani translators were interested in English-language literature by the great English romantic poet Byron, especially his "Oriental Poems". Here, the views of Ismikhon Rahimov, a great researcher of Byron's work, scholar-translator, who penetrated deeply into Byron's world, are discussed. At the same time, attention is paid to the translation of George Byron by the talented scientist and poet Anvar Reza.

Article also mentions the interest of Azerbaijani writers in the work of Walter Scott, who is known as the founder of the novel genre.

Rəyçi: dosent Leyli Əliheydər qızı Əliyeva

Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı kafedrasının 06 iyul 2023-cü il tarixli iclasının 12 saylı protokolu

Daxil olma tarixi 06 iyul 2023-cü il